

ד"ר חיים אמסל - פסיכולוג ארגוני מומחה ומדריך, מרצה באקדמיה, בעלים ושותף בחברות הייעוץ CEO ו-Poiesys, חבר הוועדה המקצועית בחטיבה החברתית ארגונית תעסוקתית.

פרופיל אישי

בעריכת שרית ארנון-לרנר

עליתי לארץ בסוף 1973 לאחר מלחמת יום הכיפורים, שחיידה אצלי בנכר את הצורך להתקשר, להבין את הארץ. הייתי אז בן 18, גיל כזה שאנו חושבים שאנו יודעים מה אנו עושים. טעות!

אבי, ז"ל, היה אינטלקטואל מתוסכל, ה-numerus clausus ומלחמת עולם השנייה מנעו ממנו השכלה אקדמית. הוא היה מניע חזק לכך שנהייתי לדוקטור. חלק ממשפחתי עדיין בוונצואלה, אח אחד עלה לארץ ועוסק בתרגומים. אני היא פנסיונרית במשרה מלאה ואחותי היא קופירייטרת, הן עברו לגור בארצות הברית. אח נוסף, גיטת, אחיין ושני בניו עדיין בוונצואלה. אחיין נוסף בארצות הברית. "צועניות" יהודית טיפוסית.

בארץ, תחילה התנדבתי בקיבוץ מגידו, חוויה מרתקת. בלילה השני להגעתי לקיבוץ, ביקשו ממני לעבוד משמרת לילה במכבסה הקולקטיבית. פגשתי אוסף קשישות סימפטיות שבלילה אחד סיפרו לי, זר לחלוטין, את כל הפרטים האינטימיים של חברי הקיבוץ: מי מסתיר טלוויזיה בחדר, למי קרובים עשירים בחו"ל, מי מתכנן לעזוב כשיזדמן לו ומי מקיים יחסים עם מי. הקיבוצים (שאחר כך הזדמן לי לעבוד עם חלק מהם כפסיכולוג ארגוני) הם אחד הניסיונות החברתיים המאלפים ביותר של המאה ה-20!

בורכתי בשני בנים עם חוש הומור חד - זה החוש החשוב ביותר לבריאות הנפש. אריאל (23) "מוצ'לרו" בדרום אמריקה לאחר סיום שירותו הצבאי, כבר מכיר את דרום אמריקה טוב ממני, ויטל (20) באמצע דרכו בשירות הצבאי, עושה חיל, תרתי משמע. בנוסף, בורכתי בבן דוד ובמשפחתו הצברית מאוד, ואולי מתוך כך דוגמא לחמימות ותמיכה. התגרשתי מאם ילדי (ואני מודה לה על המתנה) וכיום אני חולק את חיי עם בת זוגתי, מהגרת חדשה מפרו - ארץ המאצ'ו פיצ'ו - פיזיותרפיסטית מנוסה במקצועה. מרגש לראות את מאמציה לרכוש את השפה. כבר שכחתי עד כמה "עברית קשה שפה".

התחביבים שלי

אני "וירטואוז" מערכת הסטריאו עם אוסף תקליטים מכובד, חלקם עוד בוויניל. קורא כמעט כל דבר, אוהב מותחנים. בעברית אני קורא, האמת, כמעט אך ורק שירה. חומר מקצועי בעיקר באנגלית, השאר בספרדית. אני אוהב גם סרטים, אם הם מצחיקים או מדע בדיוני או כל סרט טוב.

רקע אישי

גדלתי בוונצואלה, אז מדינה שממש נעים לחיות בה, בעלת קהילה יהודית משגשגת וחמה (עם קליטה מצוינת של "יורדים" מהארץ). ונצואלה היא ארץ בעלת משאבים שלא ייאמנו: היא ידועה כבעלת הרזרבות הגדולות בעולם של נפט, אך יש בה בנוסף מים בשפע, אדמה פורייה, נופים מדהימים (המפל הגבוה בעולם והחופים הכי יפים שאני מכיר), זהב, יהלומים, אלומיניום, ברזל ועוד בכמויות מסחריות. אם עשיתי לכם טעם לבקר, בבקשה לא, כיום הפכה לאחת המדינות המסוכנות בעולם. היא מדינה עם פערים חברתיים עצומים, עם עוני רב. זה לימד אותי שעושר של אומה לגמרי לא קשור למשאבים שעומדים לרשותה, דבר שמעסיק אותי עד היום.

בוונצואלה למדתי בבית הספר היהודי והייתי חניך תנועות נוער, בני עקיבא תחילה, צופים אחר כך, ולבסוף השומר הצעיר. קפיצות אלה מתנועה לתנועה כנראה משקפות אישיות לא יציבה, אך לימדו אותי הרבה פסיכולוגיה חברתית, בעיקר בנושאים כמו מה עושים האנשים עם אידיאולוגיה ומה אידיאולוגיה עושה לנו.

שרית ארנון-לרנר, פסיכולוגית תעסוקתית מומחית.

המלצות על פסיכולוגים מעניינים או בעלי תפקיד מעניין אפשר להעביר במייל לשרית ארנון לרנר sarit.arnon@gmail.com

סדר יום טיפוס - זו בדיחה!

כל יום שונה לחלוטין, אוטולוק - היומן אומר ומורה לי מה לעשות כל יום. לדוגמה מחר: יש לי פגישת ספרוויזן מקצועית - כיצד אני מצליח לגרום ליועץ להסתכל אסטרטגית? - בנס ציונה (ישנם כמה בתי קפה שבהם אני "לקוח הבית"), אחר כך פגישה להערכת הדרכה במשרד ממשלתי (הערכה היא אחד הנושאים המפחידים ביותר בתחום שלנו) - בירושלים, צהריים עם לקוח שהפך לחבר נהדר - צמחוני, מה לעשות! - בתל אביב, אחר כך "חלון" לסיים מסמך לג'ורג'ה המדינה (תוכנית לפיתוח חדשנות לאומית, טיוטה מספר מי יודע כמה?!), עוד בית קפה, ואחר כך מלמד שיעור בפיתוח ארגוני: כיצד להשתמש בסטייה חיובית בהקשר ארגוני - בתל אביב-יפו, פגישת תיאום פרויקט במשרד (פלמחים) והביתה. אינני אוהב את הנהיגה, בעיקר את הפקקים, כזה בזבז זמן! לעתים אני יכול לפנק את עצמי בנסיעה ברכבת (רחובות-חיפה).

רקע מקצועי

פניתי ללימודי תואר ראשון באוניברסיטה העברית בירושלים, בקמפוס המקסים של גבעת רם. אמנם הייתי רשום לפסיכולוגיה וסוציולוגיה, אך ביליתי יותר זמן בחוג לקולנוע. ב"עברית" זכיתי ללמוד אצל עמוס טברסקי, ז"ל, ודניאל כהנמן. אמנם לא הבנתי כלום מהמחקר הגאוני שהם עשו, אך הייתה ניכרת חדות היצירה שבמחקר בעיניהם, ממש תענוג. זכיתי גם להשתתף בכמה הרצאות מרתקות של גאון אחר, ישעיהו ליבוביץ' ז"ל.

תוך כדי הלימודים התגייסתי לצה"ל, תחילה שירתתי כעתודאי, ועם סיום הלימודים התגייסתי לשירות סדיר לתפקיד שכונה אז "פסיכולוג שדה". בצבא למדתי את המקצוע, באין ברירה, בשיטה שאחר כך למדתי שנקראת *On the job training*. צה"ל, למרות תנאי השירות הלא נוחים - צריפים נקראים באופן אירוני משרדים, מזרונים דקים מפורסת לחם, להגיע ליחידות שתחת אחריותי בטרמפים, או, במלחמת לבנון הראשונה, "לגנוב" ג'יפ על מנת שאוכל לבצע את תפקידי - היה ונותר המסגרת הכי טובה ללמוד את מקצוע הפסיכולוג הארגוני. בהמשך הקריירה יצא לי גם לעבוד בארצות הברית עם חברות ייעוץ ענקיות ובעלות מוניטין, וראיתי שמה שהצבא אפשר לי ללמוד בכ-6 שנות שירותי, הם לא הספיקו ללמוד ב-20 שנות ניסיון ויותר! השתחררתי בדרגת סרן ועד היום אני משרת במילואים, בכיף. תוך כדי שירותי למדתי בהמשכים תואר שני באוניברסיטת בר אילן. סיימתי שנתיים לאחר תום השירות. עברתי לעבוד כיועץ ארגוני בבנק לאומי ולאחר 6 שנים החלטתי לנסוע ללימודי דוקטורט בארצות הברית.

את לימודי הדוקטורט עשיתי בבית הספר של קליפורניה לפסיכולוגיה פרופסיונלית (CSPP). בין השאר משכה אותי לשם העובדה שהסגל נדרש גם לפרסומים אקדמיים וגם לניסיון בשטח. תוך כדי הלימודים לקחתי קורסים ב-UCLA וגם קיבלתי שם הסמכה להנחות סדנאות דינמיות, מה שבארץ מכנים Tavistock.

בתקופה זו בארצות הברית הזדמן לי לעבוד עם George Huba, בין מפתחי שיטת המשוואות המבניות. נפל בזכותי שינחה את הדוקטורט שלי וממנו ינקתי הרבה מאוד

מהגישה הפרקטית למחקר.

לפני סיום לימודי הדוקטורט הצטרפתי לפרויקט מחקר קליני למניעת התפשטות נגיף האיידס. זה היה בתקופה שבה ידעו אך מעט על הווירוס, וההידבקות הייתה בעלייה מדאגיה. בפרויקט יעץ לי Paulo Freire, המהפכן בחשיבה החינוכית הבולט ביותר במאה קודמת שהשפיע הרבה מאוד על החשיבה לתוצאות ועל חשיבה של פוליטיקה ארגונית שאני מפעיל היום.

בפרויקט זה הזדמן לי לעבוד עם מדענים בוגרים מצטיינים של אוניברסיטאות בעלות מוניטין בארצות הברית: הרווארד, קולומביה, UCLA, אָמורי, ג'ון הופקינס, מארילנד ועוד, וראיתי שהחוג ב"בר אילן" הכין אותי היטב, לא הרגשתי פחות סביב שולחן הדיונים והם העריכו מאוד את תרומתי, למרות היותי בוגר מקום עלום שלא ידעו לבטא.

אירוני, אך גייסו אותי לפרויקט "כמעט" דוקטורנט, צעיר ו"היספני" כי החוקרים חשבו שכך "יסמנו וי" (√) לדרישה של המממנים להביא יועץ שייסע להם לשתף פעולה בין חוקרים בעלי אגו מנופח. מזמיני שירותי ציפו שאסיים את תפקידי לאחר 3 חודשים ללא תוצאות, ובסוף נשארתי 4 שנים והפסקתי כי החלטנו לחזור לארץ, על מנת שהבן הבכור יחל כיתה א' בארץ.

בארץ עבדתי כיועץ ארגוני 3 שנים בחברת פאן ובשנת 2000 הקמתי את חברת הייעוץ Poiesys. שם שהמצאתי, והוא מורכב מ-Poie, השורש היווני ליצירתיות (מכאן המילה פואמה) ו-sys, ממערכת. הכוונה ליצור מערכות ארגוניות חדשניות. לשם יש גם קשר למושגי ורלה (Varela) של *autopoietic systems* אבל זו כבר הרצאה ארוכה. ב-2005 הצטרפתי גם כשותף "הפסיכולוג" לחברת CEO אסטרטגיה, שעוסקת בפיתוח פרויקטים ארוכי טווח. זה כמה שנים ש-CEO היא החברה העסקית היחידה בארץ בעלת הכרה לעריכת התמחות בתחום הפסיכולוגיה הארגונית. אני מקבל בממוצע פנייה וחצי לחודש להתמחות, אבל יכול לקבל רק מתמחה אחד לשנה-שנתיים.

ממש חבל שאין לנו מתחרים רבים בנושא חשוב זה! היום אני חולק את זמני בין ייעוץ בחברות הנ"ל לבין הוראה באוניברסיטה, ורק מצטער שאינני מקדיש יותר זמן למחקר. אמנם אני עובד על כל הקשת של התערבויות ארגוניות, אך התשוקה שלי בניהול חדשנות ובפיתוח יזמות, נושאים שלרוב אנשים מבלבלים כאחד ובדרך למדתי שהם שונים בהרבה, ושניהם מלהיבים.

התברכתי בפרויקטים גם בארץ וגם בחו"ל. בחו"ל יצא לי להגיע מטעם המקצוע למקומות שאחרת לא הייתי מבקר ביוזמתי. כעת יש לי פרויקט בברנקיז'ה, קולומביה ובטביליסי, ג'ורג'יה (בקווקז, לא זו בארצות הברית).

אני חבר בוועדה המקצועית לפסיכולוגיה ארגונית-חברתית-תעסוקתית שבמשרד הבריאות. מדאגה מאוד מעמד (בעיקר חוסר המעמד) של הפסיכולוג הארגוני בארץ. לעתים אני מנדב את ניסיוני בעיקר ליזמים צעירים, הכי כיף יזמים חברתיים.

חזון

רוצה לסייע לעצב חברה (Society) טובה יותר. ארגונים הם אבני הדרך של כל חברה, חדשנות ויזמות הן חוד החנית של הפיתוח הארגוני. התברכתי להיות בתחום שלי.

